

'The Wales of Tomorrow': Ideas for Political Party Influencing

For more information please contact bethan@climate.cymru

Introduction

Wales stands at a crossroads.

At a time when the cost of living is pushing people deeper into poverty, with an increasing number of households struggling to pay for heating, put food on the table or find secure housing, it is understandable that the climate and nature emergencies can feel like distant priorities. Yet these crises are not separate: they are, in fact, deeply connected.

Climate change is already amplifying the challenges we face, increasing inequality, threatening food, water and energy security and destabilising the ecosystems that sustain us.

We are already seeing the effects here in Wales with rising sea levels eroding our coasts, flooding that devastates homes and infrastructure, and extreme heat that risks our health and wellbeing. Inaction will only make these pressures worse, harming our economy, damaging businesses and leaving Wales behind in the global race towards a green economy.

But there is another path. Wales has a proud tradition of resilience, community and innovation. Just as our nation once led the industrial revolution, we can now lead a clean and just transition - one that harnesses our natural resources, skills and creativity to build a future that works for everyone.

Climate action is not a choice we make in spite of poverty, inequality and insecurity: it is the route to overcoming them. A fair transition to net zero can bring down energy bills, create secure green jobs, improve our health, and strengthen our communities.

Climate Cymru is a growing movement of over 14,000 individuals and more than 300 organisations across Welsh society. Together, we are united by a belief that the future of Wales must be nature positive, rooted in climate justice and guided by the Wellbeing of Future Generations Act.

This document, published ahead of the 2026 Senedd elections, sets out our vision and priorities for the next Welsh Government. It is both a call to action and an offer of hope: that Wales can build a cleaner, greener, fairer society where communities thrive, nature flourishes and future generations inherit a country they can be proud of.

The decisions we make in the coming years will determine whether Wales falls behind, or rises to the challenge. Together, we can choose a future of prosperity, justice and sustainability. A future where climate action is not a burden, but the foundation of a better Wales for all.

Developed through consultation and co-creation, this document offers a vision for a climate-just future. While our partners share the ambition for shared solutions, not every policy is officially endorsed by every contributing partner.

Theme 1: A Future We Build Together

The outcome for people: The people of Wales see, feel, and share the benefits of climate action in their daily lives. Families feel the difference in lower bills, healthier food, and fairer jobs, and communities gain a stronger voice in shaping their future. By building this future together, public support grows stronger and longer lasting.

Practical policies for real lives:

Common-sense measures that deliver immediate, visible benefits, from free school meals and affordable transport to apprenticeships that open fair routes into work.

Investing in everyday wellbeing:

Tackling the cost of living and fuel poverty head-on by reinvesting energy wealth in Wales, retrofitting homes to cut bills, and strengthening local food networks that keep families healthy and secure.

Local delivery, shared purpose, and

national progress: Empowering communities with ownership and influence over energy, food, and land. Ensuring projects succeed because they are designed and supported locally.

Industry, identity and transition:

Protecting Welsh jobs and farming futures while modernising steel, renewable energy, and rural industries — so the transition is rooted in dignity, fairness, and national pride.

Theme 2: When People Lead, Decisions Last

The outcome for people: You gain control over your local area. This theme ensures local people, not distant owners, decide the future of their communities and natural resources.

Ending broken promises:

Community-led Citizens' Assemblies on climate gives local residents influence over major projects (like offshore wind and green steel). This ensures you get a guaranteed seat at the table, leading to local job creation, apprenticeships, and local procurement policies that prioritize community workers and deliver long-term healing from industrial legacy.

Local jobs and ownership: A Forest Communities plan delivers local green jobs and skills in sustainable woodland management, giving residents dignity and a shared stake in co-managing public assets.

Protecting your space: Community

Right to Buy empowers local people to own and protect vital land and greenspace, preventing external development that risks local access, biodiversity, and cultural identity.

Nature access as a right: Enshrining equitable access to the countryside, rivers, and green spaces in Welsh law will end the postcode lottery on nature access. This guarantees that everyone, regardless of where they live, can experience the daily health and well-being benefits of nature as a fundamental right, not a privilege.

Theme 3: Nature, Climate, and Wellbeing

The Outcome for people: Your family is healthier, and your air and water are cleaner. This theme puts public health at the core of all environmental policy.

Protecting the unborn: The health-first approach directly tackles pollution by linking health data with environmental exposure, strengthening pollution limits, and protecting pregnant women and children from conception onwards.

Cleaner commuting: Air quality response fares offer free or significantly reduced public transport on high-pollution days, immediately protecting vulnerable citizens from respiratory harms and making cities healthier.

Community-led green spaces: The community-led tree planting plan establishes community tree nurseries and provides income for farmers who become stewards of nature, ensuring flood protection and green spaces are designed by and for the people who live there.

Clean water: A pollution enforcement review and a proposed ban on destructive practices like bottom trawling in Marine Protected Areas aim to restore the cleanliness of rivers and seas for the benefit of all citizens.

Theme 4: Tackling Poverty Through a Clean Energy Transition

The outcome for people: You pay less for energy and benefit directly from local wealth creation. This plan turns the energy transition into an engine for economic redistribution.

Shared wealth: Mandating shared ownership and community benefits in all new renewable projects ensures that profits from Wales's natural resources stay in the community, providing funds to tackle local deprivation.

Affordable, reliable heat: The coalfields heat transition plan repurposes former coal mines to provide low-cost, reliable heat via mine water networks, directly tackling fuel poverty for families in former industrial areas.

New local jobs: Dedicated training and a "Mine Heat Delivery Unit" will create new, skilled green jobs in these same communities, replacing lost industrial employment.

National investment: The creation of a Wales Wealth Fund from devolved Crown Estate profits will ensure major offshore energy revenues are pooled and reinvested into capital projects and public services that benefit all Welsh citizens.

Theme 5: Wales' Future Economy: A Just & Caring Revolution

The outcome for people: You get a better work-life balance, and your home is warmer and cheaper to run. This theme anchors the economy in social justice and the value of care.

More time for life: The plan recognises the caring economy (childcare, social care) as essential, and proposes piloting a four-day working week in the public sector to give people, particularly carers and parents, a fairer work-life balance.

Healing the scars: Strict "Polluter Pays: Individual Accountability" legislation ensures those who profit from industrial damage (like opencast mining) are legally responsible for fully restoring the land, preventing future communities from inheriting dangerous, derelict sites.

Warm, safe homes: The National Retrofit Skills Programme targets former coalfield communities, creating a skilled, well-paid green workforce to insulate and retrofit homes, immediately reducing energy bills and fuel poverty.

Theme 6: A Globally Responsible Wales

The outcome for people: You can be proud that Wales is leading on fairness, solidarity and global responsibility. This ensures your values of equality, empathy and a world at peace are reflected in Wales' actions.

Ethical foods on your plate:

Mandating deforestation-free, fair trade and ethically sourced public procurement ensures your taxes support a global supply chain free from habitat destruction and human rights abuses, strengthening Wales's food security.

Future-proofing: Setting legally binding global consumption targets ensures an honest accounting of our national carbon footprint (including imported goods), safeguarding the future for generations to come.

Global solidarity: Wales will champion global climate justice by advocating for a Treaty Against Fossil Fuel Expansion and directly contributing funding and expertise to the UN Loss and Damage Fund. This shows active solidarity with communities on the climate frontline, building Wales's moral authority.

Partner Manifesto Links

Community Energy Wales-

<https://communityenergy.wales/news/manifesto-ynni-cymunedol-cymru-gweledigaeth-feiddgar-a-hanfodol>

WWF Cymru-

<https://www.wwf.org.uk/wales/manifesto-2026>

Oxfam Cymru-

<https://wales.oxfam.org.uk/publications/wellbeing-economy-wales/>

<https://wales.oxfam.org.uk/publications/feminist-green-new-deal/>

Global Climate Justice Coalition-

<https://climate.cymru/wp-content/uploads/2025/07/Manifesto-Briefing.-Global-Climate-Justice-Cymru.pdf>

Cwmpas-

<https://www.thenews.coop/cwmpas-releases-policy-wishlist-ahead-of-senedd-elections/>

Outdoor Alliance Wales -

<https://www.wato.org.uk/wp-content/uploads/2025/05/OAW-Manifesto-2026-FINAL-sml.pdf>

Keep Wales Tidy (supported by other NGOs)

https://drive.google.com/file/d/173atJp_LbBKxjKNlaysNtNIS7kYwXhQw/view

Sustainable Wales -

<https://www.sustainablewales.org.uk/green-red-lines>

Wales Environment Link

<https://waleslink.org/manifesto-2026/> <https://waleslink.org/cy/manifffesto-2026/>

Rewilding Britain

<https://www.rewildingbritain.org.uk/get-involved/act/welsh-rewilding-manifesto>

XR Cymru

https://docs.google.com/document/d/1IbP3clq6vHj-mAn8702Ph9c_4Y9zejio_tnAPSh_jo/g/edit?tab=t.0

“Cymru Yfory”: Syniadau ar gyfer dylanwadu pleidiau gwleidyddol

Am fwy o wybodaeth cysylltwch â bethan@climate.cymru

Cyflwyniad

Saif Cymru ar groesffordd.

Ar adeg pan fo costau byw yn gwthio pobl yn ddyfnach i dlodi, gyda nifer cynyddol o aelwydydd yn brwydro i dalu am wresogi, rhoi bwyd ar y bwrdd neu ddod o hyd i dai diogel, mae'n ddealladwy y gall argyfyngau hinsawdd a natur deimlo fel blaenoriaethau pell. Ac eto nid yw'r argyfyngau hyn ar wahân: maent, mewn gwirionedd, wedi'u cysylltu'n ddwfn.

Mae newid yn yr hinsawdd eisoes yn ymhelaethu ar yr heriau sy'n ein hwynebu, yn cynyddu anghydraddoldeb, yn bygwth diogelwch bwyd, dŵr ac ynni ac yn ansefydlogi'r ecosystemau sy'n ein cynnal.

Rydym eisoes yn gweld yr effeithiau yma yng Nghymru gyda lefelau'r môr yn codi yn erydu ein harfordiroedd, llifogydd sy'n dinistrio cartrefi a seilwaith, a gwres eithafol sy'n peryglu ein hiechyd a'n lles. Bydd diffyg gweithredu ond yn gwaethygu'r pwysau hyn, gan niweidio ein heconomi, niweidio busnesau a gadael Cymru ar ei hôl hi yn y ras fyd-eang tuag at economi werdd.

Ond mae llwybr arall. Mae gan Gymru draddodiad balch o wydnwch, cymuned ac arloesedd. Yn union fel y bu ein cenedl unwaith yn arwain y chwyldro diwydiannol,

gallwn yn awr arwain trawsnewidiad glân a chyfiawn - un sy'n harneisio ein hadnoddau naturiol, ein sgiliau a'n creadigrwydd i adeiladu dyfodol sy'n gweithio i bawb.

Nid yw gweithredu yn yr hinsawdd yn ddewis a wnawn er gwaethaf tlodi, anghydraddoldeb ac ansicrwydd: dyma'r llwybr i'w goresgyn. Gall newid teg i sero net ddod â biliau ynni i lawr, creu swyddi gwyrdd diogel, gwella ein hiechyd, a chryfhau ein cymunedau.

Mae Climate Cymru yn fudiad cynyddol o dros 14,000 o unigolion a mwy na 300 o sefydliadau ar draws cymdeithas Cymru. Gyda'n gilydd, rydym wedi'n huno gan gred bod yn rhaid i ddyfodol Cymru fod yn gadarnhaol o ran natur, wedi'i wreiddio mewn cyfiawnder hinsawdd ac wedi'i harwain gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Mae'r ddogfen hwn, a gyhoeddwyd cyn etholiadau'r Senedd yn 2026, yn nodi ein gweledigaeth a'n blaenoriaethau ar gyfer Llywodraeth nesaf Cymru. Mae'n alwad i weithredu ac yn gynnig gobaith: y gall Cymru adeiladu cymdeithas lanach, wyrddach, decach lle mae cymunedau'n ffynnu, byd natur yn ffynnu a chenedlaethau'r dyfodol yn etifeddu gwlad y gallant fod yn falch ohoni.

Bydd y penderfyniadau a wnawn yn y blynyddoedd i ddod yn pennu a yw Cymru ar ei hôl hi, neu'n codi i'r her. Gyda'n gilydd, gallwn ddewis dyfodol o ffyniant, cyfiawnder a chynaliadwyedd. Dyfodol lle nad yw gweithredu ar yr hinsawdd yn faich, ond yn sylfaen i Gymru well i bawb.

Wedi'i datblygu drwy ymgynghori a chyd-greu, mae'r ddogfen hon yn cynnig gweledigaeth ar gyfer dyfodol cyfiawn yn yr hinsawdd. Er bod ein partneriaid yn rhannu'r uchelgais ar gyfer datrysiadau a rennir, nid yw pob polisi yn cael ei gymeradwyo'n swyddogol gan bob partner sy'n cyfrannu.

Thema 1: Dyfodol rydym yn adeiladu gyda'n gilydd

Y canlyniad i bobl: Mae pobl Cymru yn gweld, yn teimlo ac yn rhannu manteision gweithredu ar yr hinsawdd yn eu bywydau bob dydd. Mae teuluoedd yn teimlo'r gwahaniaeth mewn biliau is, bwyd iachach, a swyddi tecach, ac mae cymunedau'n cael llais cryfach wrth lunio eu dyfodol. Trwy adeiladu'r dyfodol hwn gyda'n gilydd, mae cefnogaeth y cyhoedd yn cryfhau ac yn para'n hirach.

Polisiau ymarferol ar gyfer bywydau go iawn: Mesurau synnwyr cyffredin sy'n sicrhau buddion uniongyrchol, gweladwy, o brydau ysgol am ddim a thrafnidiaeth fforddiadwy i brentisiaethau sy'n agor llwybrau teg i waith.

Darpariaeth lleol, rhannu pwrpas, a chynnydd Cenedlaethol: Grymuso cymunedau â pherchnogaeth a dylanwad dros ynni, bwyd a thir. Sicrhau bod prosiectau'n llwyddo oherwydd eu bod yn cael eu dylunio a'u cefnogi'n lleol.

Buddsoddi mewn llesiant bob dydd: Mynd i'r afael â chostau byw a thlodi tanwydd yn uniongyrchol drwy ail-fuddsoddi cyfoeth ynni yng Nghymru, ôl-osod cartrefi i dorri biliau, a chryfhau rhwydweithiau bwyd lleol sy'n cadw teuluoedd yn iach a diogel.

Diwydiant, hunaniaeth a thrawsnewidiad: Diogelu swyddi yng Nghymru a dyfodol ffermio, trwy moderneiddio systemau creu dur, creu ynni adnewyddadwy, a diwydiannau cefn gwlad ffynianus- fel bod y trawsnewidiad wedi'i gwereiddio mewn parch, tegwch a balchder Cenedlaethol.

Thema 2: Pan mae pobl yn arwain, mae penderfyniadau yn parhau

Y canlyniad i bobl: Rydych chi'n ennill rheolaeth dros eich ardal leol. Mae'r thema hon yn sicrhau mai pobl leol, nid perchnogion pell, sy'n penderfynu dyfodol eu cymunedau a'u hadnoddau naturiol.

Rhoi diwedd ar dorri addewidion:

Mae cynulliadau dinasyddion ar hinsawdd a arweinir gan y gymuned yn rhoi dylanwad i drigolion lleol dros brosiectau mawr (fel gwynt ar y môr a dur gwyrdd). Mae hyn yn sicrhau eich bod yn cael sedd warantedig wrth y bwrdd, gan arwain at greu swyddi lleol, prentisiaethau, a pholisïau caffael lleol sy'n blaenoriaethu gweithwyr cymunedol ac yn sicrhau iachâd hirdymor o etifeddiaeth ddiwydiannol.

Swyddi a pherchnogaeth leol: Mae cynlluniau cymunedau coedwig yn darparu swyddi gwyrdd lleol a sgiliau ym maes rheoli coetir cynaliadwy, gan roi urddas i

drigolion a chyfran a rennir mewn cydreoli asedau cyhoeddus.

Diogelu eich gofod: Mae hawl cymunedol i brynu yn grymuso pobl leol i fod yn berchen ar dir a mannau gwyrdd hanfodol a'u hamddiffyn, gan atal datblygiad allanol sy'n peryglu mynediad lleol, bioamrywiaeth a hunaniaeth ddiwylliannol.

Swyddi a pherchnogaeth leol: Mae cynlluniau cymunedau coedwig yn swyddi lleol gwyrdd a sgiliau ym maes rheoli cynaliadwy, gan roi cymorth i gyfrannu a rhannu mewn cydreoli cyhoeddus.

Thema 3: Nature, hinsawdd a lles

Y canlyniad i bobl: Mae'ch teulu'n iachach, a'ch aer a'ch dŵr yn lanach. Mae'r thema hon yn rhoi iechyd y cyhoedd wrth wraidd pob polisi amgylcheddol

Diogelu'r rhai heb eu geni: Mae'r dull iechyd yn gyntaf yn mynd i'r afael yn uniongyrchol â llygredd trwy gysylltu data iechyd ag amlygiad amgylcheddol, cryfhau terfynau llygredd, a diogelu menywod beichiog a phlant o'r cychwyn cyntaf.

Mannau gwyrdd a arweinir gan y gymuned: Mae'r cynllun plannu coed a arweinir gan y gymuned yn sefydlu meithrinfeydd coed cymunedol ac yn darparu incwm i ffermwyr sy'n dod yn stiwardiaid byd natur, gan sicrhau bod amddiffynfeydd llifogydd a manau gwyrdd yn cael eu dylunio gan ac ar gyfer y bobl sy'n byw yno.

Cymudo glanach: Mae'r prisiau'n dangos ansawdd aer yn trafndiaeth uchel, gan wella dealltwriaeth ar unwaith rhag anadlu a gwneud dinasoedd yn iachach.

Dŵr glân: Mae adolygiad gorfodi llygredd a gwaharddiad arfaethedig ar arferion dinistriol fel treillio ar y gwaelod mewn Ardaloedd Morol Gwarchodedig yn anelu at adfer glendid afonydd a moroedd er budd yr holl ddinasyddion

Thema 4: Taclo tlodi trwy trawsnewid ynni glân

Y canlyniad i bobl: Rydych chi'n talu llai am ynni ac yn elwa'n uniongyrchol o greu cyfoeth lleol. Mae'r cynllun hwn yn troi'r newid ynni yn beiriant ar gyfer aiddosbarthu economaidd.

Rhannu cyfoeth : Mae gorfodi cydberchnogaeth a buddion cymunedol ym mhob prosiect adnewyddadwy newydd yn sicrhau bod elw o adnoddau naturiol Cymru yn aros yn y gymuned, gan ddarparu cyllid i fynd i'r afael ag amddifadedd lleol.

Gwres fforddiadwy, dibynadwy: Mae cynllun trosglwyddo gwres y meysydd glo yn ail-ddefnyddio hen byllau glo i ddarparu gwres dibynadwy, cost isel trwy rwydweithiau dŵr pyllau glo, gan fynd i'r afael yn uniongyrchol â thlodi tanwydd ar gyfer teuluoedd mewn ardaloedd ôl-ddiwydiannol.

Swyddi lleol newydd: Bydd hyfforddiant pwrpasol ac "Uned Cyflenwi Gwres Mwyngloddiau" yn creu swyddi gwyrdd newydd, medrus yn yr un cymunedau, gan ddisodli cyflogaeth ddiwydiannol a gollwyd.

Buddsoddiad Cenedlaethol: Bydd creu Cronfa Cyfoeth Cymru o elw datganoledig Ystad y Goron yn sicrhau bod refeniwiau ynni mawr ar y môr yn cael eu cronni a'u hail-fuddsoddi mewn prosiectau cyfalaf a gwasanaethau cyhoeddus sydd o fudd i holl ddinasyddion Cymru.

Thema 5: Dyfodol economi Cymru: Chwyldro cyfiawn a gofalgar

Y canlyniad i bobl: Rydych chi'n cael gwell cydbwysedd rhwng bywyd a gwaith, ac mae'ch cartref yn gynhesach ac yn rhatach i'w redeg. Mae'r thema hon yn angori'r economi mewn cyfiawnder cymdeithasol a gwerth gofal.

Mwy o amser i fyw: Mae'r cynllun yn cydnabod bod yr economi gofalu (gofal plant, gofal cymdeithasol) yn hanfodol, ac mae'n cynnig treialu wythnos waith pedwar diwrnod yn y sector cyhoeddus i roi cydbwysedd tecach rhwng bywyd a gwaith i bobl, yn enwedig gofalwyr a rhieni.

Iachau'r creithiau: Mae deddfwriaeth lem "y Llygrwr sy'n Talu: Atebolrwydd Unigol" yn sicrhau bod y rhai sy'n elwa o ddifrod diwydiannol (fel cloddio glo brig) yn gyfreithiol gyfrifol am adfer y tir yn llawn, gan atal cymunedau'r dyfodol rhag etifeddu safleoedd peryglus, adfeiliedig

Cartrefi cynnes, diogel: Mae'r Rhaglen Genedlaethol Sgiliau Ôl-osod yn targedu cyn gymunedau meysydd glo, gan greu gweithlu gwyrdd medrus sy'n talu'n dda i insiwleiddio ac ôl-ffitio cartrefi, gan leihau biliau ynni a thlodi tanwydd ar unwaith.

Thema 6: Cymru sy'n gyfrifol yn Fyd-eang

Y canlyniad i bobl: Gallwch fod yn falch bod Cymru yn arwain ar degwch, undod a chyfrifoldeb byd-eang. Mae hyn yn sicrhau bod eich gwerthoedd o gydraddoldeb, empathi a byd heddychlon yn cael eu hadlewyrchu yng ngweithredoedd Cymru.

Bwydydd moesegol ar eich plât: Mae gorfodi caffael cyhoeddus heb ddatgoedwigo, masnach deg a ffynonellau moesegol yn sicrhau bod eich trethi yn cefnogi cadwyn gyflenwi fyd-eang sy'n rhydd rhag dinistrio cynefinoedd a chamddefnyddio hawliau dynol, gan gryfhau diogelwch bwyd Cymru.

Undod byd-eang: Bydd Cymru yn hyrwyddo cyfiawnder hinsawdd byd-eang trwy eiriol dros Gytundeb yn Erbyn Ehangu Tanwydd Ffosil a chyfrannu cyllid ac arbenigedd yn uniongyrchol i Gronfa Colled a Difrod y Cenhedloedd Unedig. Mae hyn yn

dangos undod gweithredol gyda chymunedau ar y rheng flaen o ran newid hinsawdd, gan adeiladu awdurdod moesol Cymru.

Diogelu'r dyfodol: Mae gosod targedau defnydd byd-eang sy'n gyfreithiol rwymol yn sicrhau cyfrif gonest o'n hól troed carbon cenedlaethol (gan gynnwys nwyddau wedi'u mewnforio), gan ddiogelu'r dyfodol am genedlaethau i ddod.

Maniffestoau partneriaid-

Community Energy Wales-

<https://communityenergy.wales/news/maniffesto-ynni-cymunedol-cymru-gweledig-aeth-feiddgar-a-hanfodol>

WWF Cymru-

<https://www.wwf.org.uk/wales/maniffesto-2026>

Oxfam Cymru-

<https://wales.oxfam.org.uk/publications/wellbeing-economy-wales/>

<https://wales.oxfam.org.uk/publications/feminist-green-new-deal/>

Global Climate Justice Coalition-

<https://climate.cymru/wp-content/uploads/2025/07/Maniffesto-Briefing.-Global-Climate-Justice-Cymru.pdf>

Cwmpas-

<https://www.thenews.coop/cwmpas-releases-policy-wishlist-ahead-of-senedd-elections/>

Outdoor Alliance Wales -

<https://www.wato.org.uk/wp-content/uploads/2025/05/OAW-Maniffesto-2026-FINAL-sml.pdf>

Keep Wales Tidy (supported by other NGOs)

https://drive.google.com/file/d/173atJp_LbBKxjKNlaysNtNIS7kYwXhQw/view

Sustainable Wales -

<https://www.sustainablewales.org.uk/green-red-lines>

Wales Environment Link

<https://waleslink.org/maniffesto-2026/>
<https://waleslink.org/cy/maniffesto-2026/>

Rewilding Britain

<https://www.rewildingbritain.org.uk/get-involved/act/welsh-rewilding-manifesto>

XR Cymru

https://docs.google.com/document/d/1nlw_KEXyRe7o9iSKj4kL_D5BpuWlvxQVq9lJ2L0a9ls/edit?tab=t.0